

Grechko O. Yu., PhD Candidate at Political Science Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), grechko.oksana@gmail.com

Theoretical and conceptual framework for state migration policy: national and foreign experience

The article includes theoretic aspects of state migration policy that are underlined by Ukrainian and foreign analysts. Another focus issue is a correlation of migration policy with other related terms. The article highlights research questions in terms of scientific interpretation of migration policy that have been slightly or have not been presented at all by Ukrainian scientists. Selection of migration policy concepts, its main principles and tasks is an essential part of the article. It also demonstrates modern trends in development of the state migration governance system in the leading countries with a great concern towards security issues.

Keywords: migration policy, migration management, migration governance, migration control, migrant phobia.

* * *

УДК 316.77:005.57:316.72(477)

Еделєва М. А.,
аспірантка кафедри політології,
Запорізький національний університет
(Україна, Запоріжжя), marinys@bk.ua

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОДАЛЬШІ ПЕРСПЕКТИВИ

Вивчено формування національного інформаційного простору, його сучасний стан та подальші перспективи розвитку. Об'єктом дослідження постає інформаційний простір України, який на сьогодні є головним елементом інформаційної політики держави, що уособлює собою реалізацію владних дій в процесі демократизації суспільства. Основними завданнями державної інформаційної політики України є: дотримання свободи слова, удосконалення нормативно-правової бази в інформаційній сфері, контроль стану інформаційної безпеки країни.

Ключові слова: національний інформаційний простір, державна інформаційна політика, глобалізація, інформаційні технології.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікативних технологій в ХХ-ХХІ ст. в умовах глобалізації та спрощення доступу до інформації та каналів комунікації, призвело до змін у свідомості суспільства, в тому числі змін у політичній сфері. Впровадження нових комунікативних систем в значній мірі змінили інформаційний простір країни. Новітні інформаційні технології внесли зміни в характер інформаційно-комунікативних відносин між владою та суспільством.

Актуальність вивчення формування національного інформаційного простору країни визначається тим, що в умовах постійного розвитку інформаційних технологій, та входження в сучасне інформаційне суспільство, перед державною владою постає питання впровадження демократичних методів побудови комунікативних відносин в політичній сфері.

При вивченні формування інформаційного простору України необхідно враховувати, що політична система нашої країни знаходиться в стані модернізації та пошуку ефективної моделі інформаційно-комунікативних відносин між суспільством і владою.

Нині політична та економічна нестабільність в державі потребує демократичних перетворень та консолідації громадянського суспільства. В умовах «розірваного» національного інформаційного простору інтегрувати суспільство складно.

Також аналіз ситуації в інформаційному просторі України свідчить про наявні проблеми в галузі захисту інформаційної безпеки. Довготривалий, потужний

вплив країн-сусідів на вітчизняну аудиторію був одним із чинників, що привів до втрати частини української території. Ці події стали викликом для української влади, змусили її звернути увагу на важливість формування державної інформаційної політики.

Отже, всебічне вивчення формування та розвитку національного інформаційного простору дає змогу сформувати державну інформаційну політику яка буде ефективно працювати в умовах модернізації політичної системи України.

Окремим проблемам державної інформаційної політики, інформаційного простору присвячені дослідження вітчизняних науковців О. Дубаса, В. Горбуліна, В. Гурковського, Е. Макаренко, В. Конач, Ю. Нестеряка, Г. Почепцова, А. Чічановського, О. Старіша.

Дослідженням інформаційного простору та «інформаційного суспільства» займалися відомі закордонні науковці такі як, Д. Белл, З. Бжезінський, М. Кастельс, О. Тоффлер.

В Україні питання формування інформаційного простору в останні роки привертає все більшу увагу політологів, аналітиків, військових та урядовців.

Мета дослідження. Дослідити особливості формування інформаційного простору України в умовах модернізації політичної системи держави.

Нова інформаційна система держави формувалася в умовах функціонування інформаційного суспільства. Головними ресурсами інформаційного суспільства є інформація та сучасні інформаційні технології, які допомагають людині та суспільству розвиватися, отримувати знання. Одним із основних завдань держави, яка прагне долучитися до світового інформаційного співтовариства є побудова національного інформаційного простору.

Аналізуючи інформаційний простір, слід уточнити значення цього терміну. Варто зауважити, що на сьогодні в політологічній науці не існує єдиного усталеного визначення поняття «інформаційний простір», тому розглянемо декілька значень. Поняття інформаційний простір став активно вживатися в середині ХХ ст. коли стався прорив в комплексному вивченні інформаційного суспільства, цей термін використовували для опису обміну інформацією між різними об'єктами комунікації, в тому числі політичної.

Г. Почепцов, автор праць з інформаційної політики, зазначає, що інформаційний простір використовується як інструментарій для вирішення соціальних, політичних, економічних чи військових завдань [12, с. 14].

Український вчений О. Дубас, визначає «інформаційний простір», як середовище, в якому циркулюють інформаційні потоки і типологічні властивості якого задаються інформаційною інфраструктурою [1, с. 1]. Тобто на сьогодні, коли інформація стала провідним ресурсом, основним завданням влади, є використання інформаційного простору для вирішення ряду питань пов'язаних в тому числі з демократизацією суспільства. Інформація стає провідним джерелом трансформації політичної системи України.

В своїй праці А. Моноло, поняття інформаційного простору виділяє як, сферу діяльності окремих людей, професійних груп, суб'єктів державного управління, економічних і політичних відносин, тобто фактично будь-якого суб'єкта діяльності, що здійснює таку

діяльність цілком або частково з використанням можливостей сучасних інформаційних технологій [7, с. 76].

В Українському інформаційному просторі глобалізаційні процеси супроводжується трансформацією всіх сфер суспільного життя, в тому числі політичного.

Таким чином, розвиток ІТ та глобалізація зробили інформаційний простір країни її політичної складовою. Також треба усвідомлювати, що модернізація політичної системи відбувається паралельно з розвитком інформаційного середовища.

Починаючи з 90-х рр. ХХ століття і донині процес формування національного інформаційного простору ще не завершений. Останні роки влада приділяє все більше уваги інформаційному простору країни, відбувається новий етап розвитку національного інформаційного простору в складних умовах інформаційної агресії. В умовах гібридної війни надзвичайного значення набуває державне управління національними інформаційним простором.

На жаль, протягом багатьох років український інформаційний простір не контролювався владними структурами, влада не приділяла відповідної уваги питанням інформаційній безпеки держави. Україна виявилася не готовою протистояти загрозам в інформаційній сфері. На законодавчому рівні не були оформлені акти, які б захищали інформаційну сферу держави від ведення проти неї «гібридної війни».

Як виявилось не тільки Україна але і Європейський Союз були не готові до загроз в інформаційній сфері з боку інших держав. У Мюнхені на «конференції з безпеки» (19 лютого 2017 р.) Канцлер Німеччини А. Меркель, заявила, що Міністерство оборони Німеччини розвиває новий напрямок по боротьбі з кіберзагрозами. Наприклад, ми знаємо, що Росія відкрито заявляє про ведення гібридної війни як однієї з форм оборони. Це нові можливості ураження інфраструктури, нові інформаційні можливості, і це серйозний виклик для демократичних держав.

В часи коли інформаційні технології мають стрімкий розвиток, країнам складно реагувати на інформаційні атаки та знаходити варіанти протидії загрозам. Захист інформаційного простору держави пов'язаний з інформаційною безпекою в політичній, економічній, та суспільній галузях. За останні десятиліття кількість загроз та викликів в інформаційному просторі країни зростає, урядом сформовано ряд завдань щодо ефективної реалізації державної інформаційної політики, в тому числі в сфері протистояння загрозам в інформаційному просторі держави.

Існує об'єктивна залежність між якісними характеристиками інформаційної політики та сучасного інформаційного простору.

Нині предметом державної інформаційної політики, є: 1) створення та розповсюдження інформації. При цьому, інформаційний простір охоплює як суспільно-політичну і соціальну сферу, так і науково-теоретичне знання, наукову, академічну і високотехнологічну інформацію; 2) формування та забезпечення прав користування інформаційною інфраструктурою; 3) законодавче регулювання відносин з приводу інформації [13, с. 1].

Починаючи з 1991 року до 2014 р. питаннями інформаційної політики займалися різні міністерства, відомства та установи, іноді їх діяльність відбувалася

паралельно та дублювалася. Такий стан речей, знижував ефективність діяльності даних установ.

Тому, 2014 р. при кабінеті Міністрів було сформовано Міністерство інформаційної політики України (далі – МІП). МІП є головним органом у сфері забезпечення інформаційного суверенітету України, зокрема, з питань поширення суспільно важливої інформації в Україні та за її межами, а також забезпечення функціонування державних інформаційних ресурсів [8, с. 1].

У 2014 році МІП презентувало проєкт «розвиток інформаційного простору в Україні». У своїй діяльності Міністерство інформаційної політики України ґрунтується виключно на принципах захисту свободи слова і думки, захисту прав громадян на висловлення своєї позиції.

Слід зазначити, що ключовими складовими основної концепції діяльності Міністерства інформаційної політики є:

- налагодження зв'язків з громадськістю через надання ефективних інформаційних послуг;
- перемога в інформаційній війні на окупованих і звільнених українських територіях;
- популяризація відкритістю і прозорістю влади від імені громадськості;
- захист свободи слова і прав журналістів;
- реформатування органів влади, що регулюють сферу медіа, згідно з європейськими стандартами, вимогам і рекомендацій [9, с. 1].

Управління інформаційним простором не повинно створювати загрози демократії. Права і свободи громадян мають бути дотримані.

За часів існування незалежної України в інформаційному просторі існували проблеми та влада не завжди знаходила шляхи вирішення цих завдань. З часом виклики та загрози трансформуються, набувають нового змісту. На сьогодні можна виділити наступні проблеми з якими зіткнулося українське суспільство.

Сучасний інформаційний простір держави стає середовищем формування нових слів, які несуть негативний сенс. Політики в боротьбі за владу використовують певну негативну (агресивну) риторику задля збільшення рейтингів. Такий вид комунікації роз'єднує суспільство, хоча основним завданням політиків та ЗМІ які поширюють інформацію, має бути консолідація суспільства.

Актуальною проблемою в українському інформаційному просторі є використання «мови ворожнечі». Вітчизняний фахівець в області інформаційної політики Т. Ісакова розкриває сутність та явища «мови ворожнечі». Мова перетворюється на засіб агресивного захисту, а її норми стають етичними, формують масове несвідоме і пасивну свідомість, нездатну на відсторонене критичне судження. Саме мова ворожнечі призводить до функціонування мови насильства – дій. Тому сучасний інформаційний простір все більше нагадує поле боротьби між «своїми» та «чужими» як у середовищі традиційних медіа, так і нових інтерактивних ЗМК [3, с. 94]. На жаль, безпосередньо українські ЗМІ самі того не бажаючи, вносять деструктивні зміни в національне інформаційне середовище, розповсюджуючи інформацію, яка несе в собі загрозу для українського суспільства. В умовах економічної та політичної нестабільності коли суспільство розхитане,

треба уникати посилення напруги, а навпаки намагатися знайти спільну ідею, яка об'єднає громадськість. Нажаль в складних для суспільства умовах, мас-медійне співтовариство знаходить і впроваджує негативні сили, які теж можуть об'єднати людей, на фоні суспільних проблем.

Окремою проблемою, є інший метод мас-медійного маніпулювання – міфологізація. Вітчизняний науковець Н. Ротар, в своєму дослідженні, чітко сформулила вплив міфів на свідомість громадян. Вона зазначає, що процес міфологізації, як процес спрямованої активної інтеграції в масову політичну свідомість сконструйованих політичних міфів, сприяє викривленню політичної реальності та провокує до застосування тих моделей політичної участі, що вкладені в парадигму міфу [14, с. 100]. Міфологізація є також загрозою руйнування єдиного інформаційного простору, тому що в умовах «розрваного» інформаційного простору, міфи є елементами маніпулювання свідомістю громадян за умов існування альтернативних джерел інформації. Наприклад, на сьогодні Донецька та Луганська область частково відключена від національного телебачення. На непідконтрольних районах транслюють російські ЗМІ, громадськість не має змоги зіставити інформацію про події, які відбуваються в Україні, іде одностороння подача даних.

В свою чергу, з розвитком цифрових технологій з'являються нові політичні технології, які використовують інформацію для досягнення політичних інтересів окремих осіб, груп. Часто відбуваються маніпуляції свідомістю громадян та суспільства, що суперечить демократичним нормам в сучасному суспільстві. Як зауважує А. Сіленко, в інформаційний простір викидаються ідеї, які створюють відповідний настрій і мотивацію; це може реально змінити ситуацію в суспільстві, створивши психологічний вектор її розвитку в заданому напрямі [15, с. 98].

Цифрові технології змінили стан інформаційного простору та підсилили вплив мережі Інтернет, яка на сьогодні є глобальною інформаційною системою. Нові цифрові медіа змінили і збільшили можливості комунікації, вони розширили коло користувачів. Для ЗМІ Інтернет є джерелом інформації та майданчиком для формування контенту. Різні соціальні групи мають змогу створювати новини і поширювати інформацію різного значення. Як зазначає Міністр МП Ю. Стець, «...ми проаналізували Інтернет простір, враховуючи запити користувачів, звернулися до керівництва соціальної мережі Facebook з проханням розробити механізм боротьби з фейковими новинами для українців за аналогією з іншими країнами» [10, с. 1]. На сьогодні користувачі повинні не тільки вміти знайти, але також вміти проаналізувати інформацію. Велика кількість новин є фейковими і не мають відношення до справжньої інформації. Завданням інформаційної політики має бути впровадження програм для громадян щодо навчання медіа грамотності.

На думку Л. Кочубей, «Медіа-грамотність ставить перед собою завдання навчити людей відрізнити достовірну інформацію від фейкових новин. Приклад впровадження медіа-освіти на Донбасі – Лисичанський НВК «Гарант», де з 1 вересня 2014 року директор закладу С. Боровкова викладає медіакультуру. За

нинішніх умов інформаційної агресії медіа-грамотність є життєво необхідною» [6, с. 154]. Інформація допомагає орієнтуватися в суспільно-політичних процесах які відбуваються в країні. Достовірна інформація потрібна суспільству для прийняття правильних рішень. Як зазначає К. Г. Флах, «Надійна та всеосяжна інформація – перша передумова ухвалення рішень для громадян» [16, с. 28].

Варто зауважити, що в українському інформаційному просторі існує певна нерівність у доступі до інформації. Доступ до державної інформації мають владні та наближені до влади приватні мас-медіа, які ретранслюють новини та анонсують їх як отримані з першоджерел. Всі ж інші ЗМІ, передрукують таку інформацію, часто не маючи доступу до джерела інформації для уточнення певних питань щодо отриманої інформації. З часом такі медіа на підставі своєї «унікальності» формують на підсвідомості у громадян суспільну думку. В таких умовах пересічному громадянину важко відшукати критичний матеріал, який буде показувати іншу точку зору.

У даний час в Україні значна частина ЗМІ залежні від промислово-фінансових груп, що контролюють потужні медіа – холдинги. Засоби масової інформації використовують інформацію, як ресурс для маніпулювання думками громадськості. На сьогодні засоби масової інформації в Україні більше працюють над створенням новин, ніж над висвітленням важливих соціально-економічних подій для інформування суспільства, як це відбувається в демократичних країнах.

Ю. Нестеряк так характеризує вплив великого бізнесу на інформаційний простір – «...за відсутності суспільного інтересу та, як наслідок, суспільного запиту на інформаційну стратегію, суттєву роль у медіа-полі відіграють виключно інтереси великого капіталу. Увага корпоративних груп до мас-медіа зумовлена пошуком ефективних інструментів політичного впливу» [11, с. 194].

Отже, фінансова залежність ЗМІ від промислових груп не дає можливості громадськості впливати на редакційну політику мас – медіа.

Для повнішого забезпечення демократії, свободи слова, вільної журналістики, ефективної діяльності комунікаційної системи України та її інформаційного простору В. Карпенко вважає, що «...мас-медіа повинні існувати за рахунок власного прибутку, що має забезпечити їм економічну свободу, а отже, – незалежність від політичного тиску» [4, с. 17].

За цих умов слід вважати, що вільний доступ громадян до інформації, це ознака демократичних перетворень в суспільстві. Громадяни в змозі робити критичний аналіз, який сприяє формуванню об'єктивної громадянської позиції та політичної культури. Якщо доступ до інформації відсутній, це призведе до негативних наслідків, які несуть загрозу для України, роблять її вразливою для інформаційних впливів інших країн, які направлені на дестабілізацію політичної системи країни.

З метою захисту національного інформаційного простору України та її входження у світовий інформаційний простір, на думку О. Дубаса, мова має йти про забезпечення права громадян на доступ до інформації та її захист від небажаної інформації, забезпечення захисту

персональних даних громадян, забезпечення свободи слова і свободи ЗМІ. В Україні є потреба прийняти в інформаційному законодавстві, як пропонують учені-спеціалісти і громадськість, Інформаційний кодекс України і Кодекс журналіста [1, с. 19].

Влада долучає до політики відкритості громадськість, тому що без довіри громадян плани нової інформаційної політики будуть не реалізованими [2, с. 278]. Громадськими організаціями реалізуються проекти щодо: моніторингу відкритості влади; звітування міської влади перед громадськістю; тощо, які дають змогу оцінити ефективність роботи органів місцевого самоврядування. В той же час, влада прагне зберегти за собою статус легітимної через контроль інформаційного простору, але суспільство робить спроби контролювати діяльність органів влади усіх рівнів.

На сьогодні державна інформаційна політика направлена на вирішення стратегічних завдань щодо удосконалення роботи об'єктів інформаційної сфери та налагодження комунікації між владою та суспільством.

В. Конах дає наступні рекомендації, які відповідають наявним загрозам і викликам національного інформаційного простору України. Вона наголошує, що потрібно: 1) розробити засадничий документ із регулювання інформаційного простору; 2) унормувати діяльність в інформаційній сфері відповідно до міжнародних правових норм і сучасних викликів і т.д. [5, с. 102].

Аналіз формування національного інформаційного простору в умовах сучасного стану і подальших перспектив модернізації державної інформаційної політики, дають змогу виділити основні завдання розвитку інформаційного простору України, це:

1. Дотримання свободи слова (свобода вираження думок, свобода інформації та свобода преси);
2. Удосконалення нормативно-правової бази в інформаційній сфері;
3. Контроль стану інформаційної безпеки країни;
4. Посилення інформаційної безпеки держави;
5. Формування єдиного інформаційного простору згідно сучасним світовим вимогам;
6. Консолідація української суспільства;
7. Формування в суспільстві толерантності, терпимості до інших поглядів.

Українське суспільство потрібно консолідувати, а для цього необхідно проводити дуже зважену і продуману державну інформаційну політику, яка б сприяла формуванню української політичної нації. На сьогодні країна вже пройшла ту «точку неповернення», коли суспільство не помічало бездіяльність влади в усіх сферах життя України, суттєвих недоліків в державному управлінні.

Висновки. Аналіз формування національного інформаційного простору та становлення державної інформаційної політики дає змогу визначити умови формування концептуально нового інформаційного простору, пріоритетні напрямки розвитку державної інформаційної політики. В центрі уваги мають бути питання інформаційної безпеки країни в умовах ведення «гібридної війни» проти України. В українському інформаційному просторі не існує єдиного центру керування інформаційними потоками. Можна спостерігати процес поділення інформаційного простору на різні сегменти,

до яких поступає інформація з різних джерел, які контролюють ті чи інші політичні структури.

Наукову цінність для Української держави представляють дослідження формування інформаційного простору в інших державах, перш за все розвинених демократичних країн.

Список використаних джерел

1. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України: політологічний аналіз [Текст] / О. П. Дубас // Дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». – К., 2004.
2. Еделєва М. А. Модернізація інформаційної політики в умовах переходу від авторитаризму до демократії [Текст] / М. А. Еделєва // Гілея. – 2017. – Вип.116. – С.276–280.
3. Ісакова Т. Мова ворожнечі як проблема українського інформаційного простору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/SP_4_2016.pdf
4. Карпенко В. О. Інформаційна політика та безпека [Текст] / В. О. Карпенко. – К., 2006.
5. Конах В. К. Національний інформаційний простір України: проблеми формування та регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_table/1119_dop.pdf – 2013
6. Кочубей Л. Інформаційна безпека держави: напрями й інструменти захисту українського інформаційного поля [Текст] / Л. Кочубей // ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Наукові записки. – Вип.5–6 (79–80). – С.145–164.
7. Манойло А. В. Государственная информационная политика в особых условиях: Монография [Текст] / А. В. Манойло. – М.: МИФИ, 2003. – 388 с.
8. Міністерство Інформаційної Політики України. Основні положення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mip.gov.ua/ru/content/pro-ministerstvo.html>
9. Міністерство Інформаційної Політики України. Розвиток інформаційного простору України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mip.gov.ua/files/preza_2_ru.pdf
10. МІП: звернулося до адміністрації Facebook щодо введення антифейкових механізмів в українському сегменті соціальної мережі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mip.gov.ua/ru/news/1645.html>
11. Нестеряк Ю. В. Державна інформаційна політика: теоретико-методологічні засади: Монографія [Текст] / Ю. В. Нестеряк. – К.: НАДУ, 2014. – 292 с.
12. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика [Текст] / Г. Г. Почепцов. – К.: Знання, 2008. – 663 с.
13. Ратувухери Т. Информационное пространство Украины: формирование только начинается [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dialogs.org.ua/ru/project/page9897.html>
14. Ротар Н. Мас-медійне маніпулювання та політична міфологізація Донбасу в інформаційному просторі Російської Федерації [Текст] / Н. Ротар // ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Наукові записки. – Вип.5–6 (79–80). – С.99–117.
15. Сіленко А. Інформаційні технології–новий імпульс для пошуку парадигми майбутнього суспільства [Текст] / А. Сіленко // Політичний менеджмент. – 2007. – Вип.3. – С.96–112.
16. Флах К.–Г. Влада і злиденність преси [Текст] / Ред.–упор. В. Ф. Іванов; [переклад В. Климченка]. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2015. – 186 с.

References

1. Dubas O. P. Informacijnyj rozvytok suchasnoji Ukraïny: politologichnyj analiz [Tekst] / O. P. Dubas // Dys. ... kand. polit. nauk: spec. 23.00.02 «Politychni instytuty ta procesy». – K., 2004.
2. Edeljeva M. A. Modernizacija informacijnoji polityky v umovah perehodu vid avtorytaryzmu do demokratiji [Tekst] / M. A. Edeljeva // Gileja. – 2017. – Vyp.116. – S.276–280.
3. Isakova T. Mova vorozhnechi jak problema ukrai'ns'kogo informacijnogo prostoru [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/SP_4_2016.pdf
4. Karpenko V. O. Informacijna polityka ta bezpeka [Tekst] / V. O. Karpenko. – K., 2006.
5. Konah V. K. Nacional'nyj informacijnyj prostir Ukraïny: problemy formuvannja ta reguljuvannja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_table/1119_dop.pdf – 2013

6. Kochubej L. Informacijna bezpeka derzhavy: naprjamy j instrumenty zahystu ukrai'ns'kogo informacijnogo polja [Tekst] / L. Kochubej // IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrai'ny. – Naukovi zapysky. – Vyp.5–6 (79–80). – S.145–164.

7. Manojlo A. V. Gosudarstvennaja informacionnaja politika v osobyh uslovijah: Monografija [Tekst] / A. V. Manojlo. – M.: MIFI, 2003. – 388 s.

8. Ministerstvo Informacijnoi' Polityky Ukrai'ny. Osnovni polozhennja. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://mip.gov.ua/ru/content/pro-ministerstvo.html>

9. Ministerstvo Informacijnoi' Polityky Ukrai'ny. Rozvytok informacijnogo prostoru Ukrai'ny [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://mip.gov.ua/files/preza_2_ru.pdf

10. MIP: zvernulosja do administracii' Facebook shhodo vvedennja antifejkovih mehanizmiv v ukrai'ns'komu segmenti social'noi' merezhi [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://mip.gov.ua/ru/news/1645.html>

11. Nesterjak Ju. V. Derzhavna informacijna polityka: teoretyko-metodologichni zasady: Monografija [Tekst] / Ju. V. Nesterjak. – K.: NADU, 2014. – 292 s.

12. Pochepcov G. G. Informacijna polityka [Tekst] / G. G. Pochepcov. – K.: Znannja, 2008. – 663 s.

13. Ratuveruhi T. Informacionnoe prostranstvo Ukrainy: formirovanie tol'ko nachinaetsja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dialogs.org.ua/ru/project/page9897.html>

14. Rotar N. Mas-medijne manipuljuvannja ta politychna mifologizacija Donbasu v informacijnomu prostori Rosijs'koi' Federacii' [Tekst] / N. Rotar // IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrai'ny. – Naukovi zapysky. – Vyp.5–6 (79–80). – S.99–117.

15. Silenko A. Informacijni tehnologii'-novyj impul's dlja poshuku paradygmy majbut'ogo suspil'stva [Tekst] / A. Sylenko // Politychnyj menedzhment. – 2007. – Vyp.3. – S.96–112.

16. Flah K.–G. Vlada i zlydennist' presy [Tekst] / Red.–upor. V. F. Ivanov; [pereklad V. Klymchenka]. – Kyi'v: Akademija ukrai'ns'koi' presy, Centr vil'noi' presy, 2015. – 186 s.

Edeleva M. A., aspirant, Zaporizhzhia State National University (Ukraine, Zaporizhzhia), mariny@bk.ru

Formation of the national informational space of Ukraine: current state and further perspectives

The following article is dedicated to studying of the formation of the national informational space, its actual state and its further perspectives. Object of the investigation is the informational space of Ukraine which currently is a main element of the governmental informational politics that plays an important role in realization of the governmental actions in the process of the social democratization. The main task of the governmental informational politics of Ukraine is: complying with freedom of speech, enhancement of the normative base in the informational sphere and control of the state of the informational security of the country.

Keywords: national informational space, governmental informational politics, globalization, informational technologies.

* * *

УДК 32.019.51:37.017.4–053.67/.81«20»

Свсюкова А. В.,
аспірантка, Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
Anastasia_evs@ukr.net

ГРОМАДЯНЬКА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СУЧАСНОСТІ

Проаналізовано вплив громадянської освіти на процес формування громадянського патріотизму молодого покоління українців у кризових умовах політичної сучасності. Зокрема, розглянуто деякі тенденції національно-патріотичного виховання молодого покоління українців; зазначено про зміну ціннісних орієнтирів українського суспільства після «Революції гідності»; проаналізовано цінності української молоді за результатами репрезентативного соціологічного дослідження становища молоді у 2016 році щодо стану громадянської та політичної активності, показників рівня патріотичної свідомості, тощо; доведено, що громадянська освіта сприяє розвитку та утвердженню демократичних цінностей у європейських країнах та здатна здійснити значний вплив на формування громадянського патріотизму в Україні, що в свою чергу забезпечить активізацію участі громадян у політичному житті українського суспільства.

Ключові слова: громадянська освіта, громадянський патріотизм, демократичні цінності, цінності української молоді, участь в політичному житті.

Сьогодні громадянська освіта є не тільки загальною метою освітніх реформ в Європі, а й визнаним інструментом подолання суспільних конфліктів, все швидше набираючи при цьому важливої політичної значимості. Трансформаційні процеси в українській державі мають низьку «результативність», оскільки відбуваються в кризових суспільно-політичних, економічних та соціальних умовах. Зміна ціннісних орієнтирів будь-якого суспільства – це складний та водночас важливий процес розвитку будь-якої держави. Саме в даному контексті, важливу роль відіграє громадянська освіта, яка має сформувані «новітній» громадянський патріотизм, сприяти активізації участі громадян у демократичних процесах, імплементувати найкращі загальноєвропейські цінності для утвердження здобутків української нації, і особливо, молоді. Питання розвитку громадянської освіти та громадянського патріотизму перебувають у центрі уваги багатьох дослідників, зокрема таких як: В. Бакуменко, Т. Бельська, Л. Гаєвська, С. Загороднюк, О. Калашніков, Ю. Ковбасюк, А. Колодій, В. Скуратівський, В. Троцинський, та інші.

Meta statmi. Визначити вплив громадянської освіти в Україні на процес формування громадянського патріотизму молодого покоління українців у кризових умовах політичної сучасності.

Важливим завданням громадянської освіти є усвідомлення себе як громадянина і патріота своєї держави. За останні чотири роки змін в українському суспільно-політичному житті, можна прослідкувати за деякими тенденціями національно-патріотичного виховання. За результатами дослідження Центра незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» на замовлення Міністерства молоді та спорту України, молодь віком від 14 до 35 років, відповідаючи на питання: «Ким Ви себе вважаєте в першу чергу? В другу чергу?». Вважають себе мешканцями України в цілому (39,2%), мешканцями того населеного пункту, в якому проживають (36,1%), мешканцями регіону України, де вони проживають (12,1%), європейцем (3%), мешканцями землі в цілому (8,8%), важко відповісти (0,8%), а у другу чергу – мешканцями України в цілому (26,3%). При цьому майже всі опитані молоді люди вважають Україну своєю Батьківщиною (91,8%), переважна більшість опитаних знає текст гімну України (78,9%) та пишуться своїм громадянством (78,5%), а також цікавляться історією України (75,3%). Беззаперечним, є висновок, що рівень почуття громадського патріотизму значно зріс після подій «Революції гідності» 2013 року [3, с. 61–65].

Результати наведеного дослідження є свідченням точки зору про те, що процес становлення та розвитку громадянського суспільства, як правило відбувається в революційний період «зростання» політичної свідомості та громадської активності. Завдання влади в цей період – використати енергію суспільства. Кращий спосіб використовувати енергію суспільства – «cogovernance» – спільне управління, яке сприяє залученню, шляхом запрошення соціальних суб'єктів для участі в основній діяльності держави [9, с. 447]. Як зазначає вітчизняний вчений О. І. Калашніков, громадський патріотизм для кожного конкретного громадянина – це наявність однозначно співвідносних